

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

HOMENATGE

AL DOCTOR

JOAQUIM TRIAS i PUJOL

Professor a la Universitat de Barcelona

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Dipòsit legal: B. 27.003 - 1965

Agustí Núñez, impressor - París, 208 - Barcelona

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

HOMENATGE
AL DOCTOR
JOAQUIM TRIAS i PUJOL
Professor a la Universitat de Barcelona

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

This One

HPSA-N6L-ZEJ7

La SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA dedicà, el dia 23 de maig de 1964, una sessió necrològica a la memòria de l'Il·lustre Dr. JOAQUIM TRIAS i PUJOL, Professor a la Universitat de Barcelona. Hi prengueren part els Drs. P. CABARRÓ, M. BROGGI i LL. SAYÉ, i el President de la Societat, Dr. J. ALSINA i BOFILL.

Parlament del Dr. Pere Gabarró

El meu desig és de retre homenatge al qui fou el meu mestre i amic i que jo profundament estimava. Tant per ésser breu com per parlar sobretot del que pensava el Dr. Trias, em proposo només de fer uns comentaris a un article seu titulat *La responsabilitat moral en Cirurgia*, perquè hom hi troba reflectida completament la seva manera de veure l'exercici de la Cirurgia, i sobretot el comportament humà del cirurgià.

Comença dient que de les tres responsabilitats diguem-ne oficials: 1) la responsabilitat legal; 2) la responsabilitat professional o deontològica, i 3) la responsabilitat social que afecta el prestigi del cirurgià davant els altres, ni tan sols vol parlar-ne, no pas perquè no tinguin el seu valor, sinó perquè creu que la responsabilitat més important és la que té el cirurgià amb ell mateix, amb la seva consciència i posant com a possible càstig el remordiment. En una paraula: la responsabilitat moral davant el malalt.

Afegim a això la definició que ens fa de la missió del cirurgià quan diu que consisteix a intentar de conservar sigui com sigui la vida d'una persona, la vida d'un òrgan o una funció en perill.

El Dr. Trias, doncs, veu el cirurgià en un cercle molt reduït, molt simple; gairebé com aquell en què es trobava el metge primitiu quan encara no hi havia ni convencions ni regulacions de cap mena en l'exercici de la Medicina. Ell diu que davant el malalt, el cirurgià ha de fer servir la seva tècnica i fer tot el que pugui per ajudar-lo. Tota altra cosa té poc valor.

El Dr. Trias continua dient que la missió del cirurgià és de no negar mai la seva ajuda a qualsevol ferit, siguin quines siguin les circumstàncies en què es trobi, tant si es tracta d'enemics, de rebels, de pobres o de criminals. Afegeix que el malalt és una cosa sagrada. Fixem-nos com això que ell diu, ho aplica exactament en la seva pràctica; talment, que, quan, fa uns quants anys i estant encara en situació política molt delicada, se li presenta a casa seva un ferit en circumstàncies especials, ell l'atén exactament tal com indica en el seu article, sense tenir cap altra idea que d'aten-

dre'l tan bé com sap, i accepta, sense recriminar res ni ningú, les dificultats i les inconveniències que aquella cura li ocasionà. Si afegim a això el fet que totes les causes del seu exili no foren altres que les seves conviccions personals i les seves activitats mèdiques, fossin les que fossin les circumstàncies, comprendrem que allò que el Dr. Trias escrivia no era pas, com vulgarment diem, per a la galeria, sinó perquè realment era un cos de doctrina de què estava convençut i el qual estava disposat a complir personalment.

Crec que això sol ja justificaria que li féssim aquest homenatge.

Prosseguint l'article, ens parla de la responsabilitat del cirurgià, i diu que comença amb el diagnòstic i no acaba fins que ha estat aconseguit el resultat final. Si fa alguns segles el cirurgià, que era un servidor del metge, podia defugir la responsabilitat de la intervenció, avui això no és així, i cal que el cirurgià es faci ben bé càrrec que existeix la indicació de la intervenció, ja que és d'ell, i només d'ell, la responsabilitat plena de l'acte quirúrgic. I encara hi afegeix que cal pensar en aquella dita de l'insigne Cardenal, tan humana, quan diu: «Pensar si, aquella operació, l'aconsellaria a qui més estimés, i si aleshores es veuria capaç de realitzar-la amb pòls ferm i amb ànim serè.»

Parla després dels possibles errors temperamentals dels diversos cirurgians: uns per massa agosarats; d'altres per pruija de la innovació o de l'originalitat; a vegades —per què no dir-ho— per a servir de reclam acceptant indicacions que poden ésser d'utilitat dubtosa per al malalt. A vegades per tímids, quan per por d'embrutar l'estadística no pensen en allò que possiblement podien haver aconseguit per al malalt. Encara, es queixa dels oportunistes que potser decidiran la intervenció, no pas segons les necessitats estrictes del malalt, sinó segons el seu estat d'ànim o les probabilitats d'èxit o de fracàs.

El Dr. Trias afirma que, davant el malalt, les dues úniques coses que han de pesar en les decisions del cirurgià són: els seus coneixements i la seva consciència. Totes les altres consideracions han d'ésser eliminades considerant-les com a parasitàries.

Parla després dels possibles errors per distracció, com, per exemple, el de la gasa descuidada dins una cavitat, error sovint degut al fet que durant l'acte quirúrgic l'operador o els seus ajudants es posen a parlar de coses que els distreuen i els lleva la concentració necessària. Fou per això que el Dr. Trias féu inscriure a la seva sala d'operacions aquella frase, treta de Billroth de Viena, que diu: *Presente aegroto, taceat colloquium, tenatis visus nunc omnia dominat morbus*. (La veritat és que no sé per què, però en la inscripció deia textualment: *Effugiant risus* en comptes de *tenatis visus*.) Blasma els qui durant l'operació s'enfaden desconsideradament i fan perdre la calma als qui l'ajuden i molt sovint només per

amagar una impotència tècnica davant una dificultat operatòria. Es queixa, així mateix, dels qui es deixen portar per l'afany de lluir-se o d'anar de pressa o per manca de previsió de possibles crisis que poden presentar-se durant l'acte operatori, o bé dels qui, sense tenir prou coneixements o l'habilitat necessària, s'entesten a fer una operació la tècnica de la qual no coneixen prou bé.

Demana que hom accepti i recordi la crítica que representa el resultat de la intervenció. Voler atribuir una fallida a la fatalitat i oblidar les possibles faltes que han portat la fallida és imitar l'estruç, que amaga el cap sota l'ala per no veure les coses. I així s'esdevé sovint que fallides que són ben recordades pels seus col·laboradors, són oblidades voluntàriament i erròniament pel cirurgià.

Recorda, aleshores, que Perci, el cirurgià napoleònic, criticava els qui només publiquen els èxits i obliden els fracassos, i ho recorda pensant sobretot que dels errors comesos i analitzats és d'on podem treure les lliçons per a instrucció de tots.

I aquí permeteu-me que faci un incís parlant del qui fou el meu altre mestre, Sir Harold Gillies, quan deia que es proposava de publicar un llibre que titularia *Els disbarats que he fet a la meua vida*, que creia que hauria estat un llibre molt útil per a l'ensenyança i li hauria servit per a descàrrec de consciència.

Continua dient el Dr. Trias que, per bé que hi ha moltes circumstàncies que poden influir en el curs postoperatori i damunt les quals poca cosa podem fer, tanmateix és sempre obligació del cirurgià de posar, per a l'ajut del malalt, tots els mitjans al seu abast, tota la gamma dels seus coneixements, tota l'energia del seu treball i que reclama la consciència. Afegeix que aquesta comprensió de la responsabilitat moral del cirurgià és la millor garantia que podem oferir al malalt.

I acaba l'article citant la frase que Rabelais fa dir a Pantagruel: que «ciència sense consciència arruïna l'ànima».

Veiem, doncs, com en aquest article es troba reflectit un veritable codi moral per al cirurgià; codi que el Dr. Trias predica i practica alhora. Aquest article és una lliçó per a tots nosaltres —tots els cirurgians n'hem fet algunes, de les faltes que ell esmenta. Crec que fóra bo de publicar-lo i de fer-lo arribar a les mans de tots els cirurgians joves, tant perquè sabessin quina era la fusta moral del Dr. Trias, com perquè es fessin ben bé càrrec que el treball del cirurgià és ben bé una missió; que existeix un enllaç vital entre la salut del malalt i els coneixements, l'art i la moral del cirurgià. Que aquest article fos per als cirurgians nous com un complement al Jurament d'Hipòcrates, que sembla un xic oblidat.

I, finalment, deixeu-me dir que en la imatge que conservo del doctor Trias, des del temps que era el meu mestre, passant pels temps angunio-

sos de la guerra, seguit dels anys d'exili a Andorra; veient-lo després del seu retorn a Barcelona per tal de reprendre una vida bastant diferent de la d'abans; sofrint de les proves evidents de desagraïment i d'injustícia quan intentà de reintegrar-se a la Facultat de Medicina de Barcelona, i últimament, quan la malaltia tan cruelment va atropellar-lo, sempre vaig veure-hi l'home que conservava l'equanimitat, àdhuc davant les proves més difícils: sabia acceptar les coses tal com venien, sense demostrar rancúnies, que haurien estat prou justificades, i sense demostrar externament les seves preocupacions.

El Dr. Trias, cirurgia exemplar i conscient.

El Dr. Trias, l'home bo, equànim.

Són les dues imatges que crec que n'hauríem de tenir sempre presents.

Parlament del Dr. Moisès Broggi

Fa pocs mesos que deixà d'existir el nostre estimat mestre Joaquim Trias i Pujol. Totes les generacions de metges que actualment hi ha al nostre país en plena activitat professional han rebut les seves lliçons assenyades i humanes. La vida no el tractà amb benvolença. El vendaval de la tragèdia espanyola l'agafà de ple en la seva maduresa —com tants i tants— i l'apartà amb violència del camí de la seva vocació: les tasques docents i professionals. Esmentem aquests fets, en primer lloc perquè, al nostre entendre, la més gran lliçó del Mestre ens fou donada amb la seva actitud enfront d'aquests esdeveniments. No buscà cap jeia acomodaticia, ni tampoc caigué en una actitud de tancat negativisme, sinó que continuà realitzant-se amb la seva acostumada dignitat, encoratjant així amb el seu exemple els qui com ell suporten la mateixa adversitat, com si els digués: «Estimats amics, no us entristiu ni us faci por la vida, car la vida sempre és bonica quan es practiquen el bé i la veritat, i encara que hi hagi moments de foscor en què sembli que aquests principis trontollin, persevereu en aquesta conducta, que, si no us aportarà beneficis materials, us proporcionarà, en canvi, les coses més preades d'aquest món: l'estimació i el respecte de tothom, i sobretot, aquella serenitat espiritual sense la qual no som res més que pols i cendres».

No fa gaire, en l'acte que a la seva memòria organitzà la Societat de Cirurgia, el seu president i gran amic, el doctor Soler i Roig, obrí l'acte amb paraules d'emoció que no s'obliden. Els bons deixebles Ferrándiz, de Lleida, i el traumatòleg Jimeno Vidal, el prestigiós Pi i Figueres i el nostre incomparable Puig i Sureda glossaren i exaltaren l'obra i la vida del Mestre. El fet de prendre part en aquell acte per tal de deixar testimoniatge de la meua gran admiració per la figura del doctor Trias i Pujol, crec que m'obliga a excusar-me pel fet de repetir, ara, aquí, més o menys el que ja vaig expressar aleshores.

La vida de Joaquim Trias forma una trajectòria rígida i constant enmig de les circumstàncies més diverses. Sempre el veiem igual: optimista, jovial, benevolent i, sobretot, alegre, tant si es troba en la plenitud

de la seva activitat com en l'obscuritat de l'exili i l'ostracisme. Esperit immutable, sempre es manté més fort que les circumstàncies. Ni en hores de veritable perill personal i de penúria per a ell i els seus, no renuncia al seu bon humor de sempre, com si, movent-se en un pla superior, els esdeveniments no arribessin a afectar-lo.

En la seva vida podem considerar dues fases principals. En la primera, la seva laboriositat i el seu talent li permeten d'assolir els més elevats honors i les més altes dignitats acadèmiques i professionals, i aleshores destaca per la seva senzillesa i la seva falta de vanitat.

En la segona fase les circumstàncies el precipiten a l'abisme de la inacció i al de veure barrats els camins de les seves activitats predilectes en especial de l'exercici de l'ensenyament. Doncs bé; aleshores la mateixa jovialitat i la mateixa alegria de quan es trobava al cim, com si tot això no l'afectés en absolut, demostren en totes aquestes ocasions que quan els infortunis i les desgràcies no poden evitar-se poden menysprear-se.

Tanmateix, enmig d'aquests panorames d'alts i baixos circumstancials, de prosperitats i d'estretors, d'honors i d'humiliacions, de brillant activitat i d'immobilitat forçada, de llum i de tenebres, sempre hi ha quelcom que es manté propici, com si el destí hagués volgut proporcionar-li una sòlida base on recolzar-se. Em refereixo al seu clima familiar, de perfecta harmonia conjugal, on en cada moment trobà el consol indispensable i amorós refugi, posant així de manifest que al món no hi ha res més bell i més fort que el matrimoni unit, contra el qual són inútils les envestides més cegues i més cruels de l'existència.

En el primer període hem de tenir en compte la seva considerable tasca professional, científica i docent. En el segon, la preponderància de les seves extraordinàries qualitats humanes.

En la seva activitat professional fou un cirurgià cautelós, que desconfiava de les innovacions arriscades, i preferia els mètodes fermament establerts i de comprovada eficiència, sempre fidel al principi que a l'hora del sofriment i de la mort cada persona ha d'ésser tractada com si fos irreemplaçable. En aquest aspecte el seu estudi sobre *La responsabilitat moral del cirurgià* és un autèntic tractat d'ètica professional que, segons el doctor Pi i Figueres, hauria d'ésser lliurat ensems amb el diploma a tots els qui ingressessin a la Societat de Cirurgia.

En la seva extensa producció científica s'aparta de tot el que és retòrica i imaginació, i es refereix sempre a fets molt viscuts i ben observats. Per això perduren l'interès i l'actualitat dels seus treballs. Creiem convenient d'esmentar els seus estudis sobre l'aponeurosi mitjana del coll i la descripció del túnel de l'omohioïdal, que estableix una comunicació de la regió infraioïdal amb la supraclavicular, molt important en la pro-

pagació dels abscessos; així com la dels limfàtics de l'endocardi. En cirurgia abdominal són nombrosíssimes les seves publicacions sobre els temes més diversos, i és de subratllar en aquest camp la seva aportació al llibre jubilar del qui fou també català il·lustre i gran amic, el professor Rudolf Matas de Nova Orleans, sobre fistules biliars consecutives a quists hida-tídics. En la seva obra, els temes de fisiopatologia ocupen un lloc d'especial predilecció. Citarem com a exemple els estudis sobre osteogènesi, trastorns humerals postoperatoris, la gènesi de les complicacions pulmonars en els operats (en col·laboració amb Lluís Sayé), els trastorns de la circulació perifèrica, etcètera.

De molt de temps enllà, la seva labor en el tractament de les fractures fou d'una gran importància. Fa més de trenta anys, quan encara existia una gran confusió en aquesta matèria, el doctor Trias ja s'ocupava del tractament d'aquests pacients amb idees molt semblants a les que actualment regeixen la traumatologia. La norma de reduir i d'immobilitzar el temps necessari fins a restablir la consolidació era el principi bàsic en què es fonamentava i amb el qual aconseguia resultats molt superiors als dels cirurgians que s'ocupaven d'aquests pacients i que aleshores empraven mètodes de mobilització precoç i d'osteosíntesi amb materials mal tolerats que provocaven, amb freqüència, perilloses seqüeles i greus complicacions. Quan, el 1928, aparegué la primera edició alemanya del llibre de Boehler en el qual aquest autor exposava aquestes mateixes idees, el doctor Trias efectuà ràpidament un viatge a Viena, amb l'únic propòsit d'examinar els detalls del procediment per tal de poder-lo implantar entre nosaltres. El doctor Jimeno Vidal fou l'encarregat d'estudiar-lo a fons i de dirigir un dispensari annex al Servei de Cirurgia, el primer que, després del de Viena, funcionà amb aquestes normes lògiques i sistemàtiques, en una època que no eren encara conegudes a la resta d'Europa ni a Amèrica.

El 1936 havia efectuat més de cent enclavillats de coll femoral amb el clau trillaminar de Smith Peterson, una de les estadístiques més copioses d'aleshores. També era considerable la seva experiència en el tractament de les osteomielitis segons el mètode d'Orr, que féu extensiu a les fractures obertes.

Insistim en aquest aspecte de les seves activitats perquè tingueren una importància transcendental, ja que en ésser aplicats aquests principis per ell i els seus nombrosos deixebles a les ferides de guerra foren salvades moltes vides en el curs dels anys 1936-39. Aquests mateixos principis són els que s'han imposat i han prevalgut en la darrera guerra mundial.

Fundà i dirigí, junt amb el seu germà Antoni i els doctors Corachan i Ribas, la «Revista de Cirurgia de Barcelona» i el «Butlletí de la

Societat de Cirurgia», a les pàgines del qual s'acollia la totalitat de la producció científica catalana.

Com a pedagog, les seves lliçons es caracteritzaven pel realisme de llur simplicitat. Es guardava de caure en els excessos dogmàtics i en les elucubracions científiques de segona mà a què tan avesats estem en aquest país nostre, i sempre s'encaminava sense fer marrada al centre de la qüestió, no influït mai per detalls superficials ni per especulacions teòriques, amb gran profit per a deixebles i pacients.

Com a Degà de la Facultat de Medicina, col·laborà estretament amb l'extingit Patronat Universitari en el seu heroic i malaguanyat intent de modernitzar la nostra vetusta i arcaica Universitat.

Aconseguí els més alts honors i distincions. Fou Degà de la Facultat de Medicina durant nou anys consecutius, President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, President de la Societat de Cirurgia de Catalunya, primer President de la Societat Espanyola de Cirurgia ortopèdica i traumatològica, President del Congrés de Metges de Llengua Catalana, i li foren atorgades nombroses condecoracions nacionals i estrangeres... Però tot això és fallaç —les circumstàncies li ho donaren, i les circumstàncies li ho prengueren—, i en última instància tot plegat queda enterrat amb els ossos. Examinem allò que en resta: la bondat del cor i les qualitats humanes, que, brillant amb el record, li sobreviuran. Val la pena d'insistir-hi: quan es troba al capdamunt, no s'envaneix; quan és a baix, no es queixa ni s'entristeix, perquè en el fons *riqueses i honors no li interessien*.

I com si fos una conseqüència natural d'aquests valors humans, la seva conversa resultava seductora. Tothom reconeix que era un conversador excepcional. «La seva conversa —ens diu una carta de condol— era una veritable efusió de bondat, de contingut humà i d'agudeses espiritual, de què un hom sortia renovat.»

Per què? Perquè en la conversa no personalitzava mai, procurava de realçar l'interlocutor i d'abordar assumptes que li desvetllessin l'interès; no existint per a ell res mediocre, aconseguia sempre, amb la seva ingenuïtat i amb la seva bonhomia, d'elevat fins i tot la cosa menys digna. Constantment ens trobem amb un idèntic denominador comú: desmenjament d'ell mateix i una gran benevolència envers els altres. I això irradiava i penetra en els cors.

En els moments crucials de la seva existència observem la mateixa falta d'egoisme. Quan es troba a l'exili, en condicions realment angunioses, rep invitacions d'amics de diferents països que li ofereixen una situació que li permetrà de refer la vida. Però ell prefereix de renunciar a aquestes possibilitats temptadores perquè creu que és essencial de mantenir la unió de la família i tornar al nostre país. Aquesta decisió implica

el sacrifici de la seva activitat professional i docent, en un moment que encara està en exercici de la seva plenitud.

Un altre moment important és aquell en què topa amb un problema de secret professional plantejat en circumstàncies particularment difícils i delicades. En aquesta ocasió tampoc no vacilla a perdre-ho tot, fins i tot la reputació, per tal de conservar la consciència.

En els últims temps de la seva vida, quan es trobà sotmès a una total invalidesa, mai no el sentírem queixar-se, ni tan sols li sentírem fer referència al seu lamentable estat; en canvi, deplorava les desgràcies dels altres.

A vegades he arribat a pensar que el seu esperit devia correspondre a una etapa més avançada de l'evolució humana en el sentit de la perfecció moral. És per això que l'esquema d'aquesta vida té caràcter d'exemplar, perquè hi trobem en abundància aquelles qualitats que són més necessàries. I confirma això que dic el dol immens que s'ha produït a l'hora de la seva mort. De tot arreu, dels llocs més allunyats, s'han rebut expressives mostres del condol més sincer que han vingut a sumar-se a la gran manifestació que hem viscut a Barcelona. A la Universitat argentina de Cuyo, professors i alumnes han decidit de dedicar-li l'aula on explicà les seves lliçons durant un curs i la qual ara presidirà la seva efígie.

Prop del seu fèretre he vist plorar tota mena de gent. Un home d'estament humil s'acostà per dir-me que amb la desaparició del doctor Trias desapareixia un dels autèntics i rars amics dels desvalguts; i ho deia amb ulls humits i amb paraula tremolosa.

És interessant de preguntar-se quins són els motius d'aquesta impressionant explosió sentimental que s'ha produït amb la seva mort. Potser perquè fou un gran cirurgià que salva moltes vides? O bé perquè fou un professor insigne que adoctrinà sàviament els seus alumnes? O potser perquè fou un conversador incomparable que delectava els qui l'escoltaven?

Creiem que per res d'això, sinó per quelcom molt més senzill i rar: perquè, home d'idees i de principis, es mantingué fidel a ell mateix tot al llarg de la seva vida fins a l'últim moment.

L'homenatge que, al meu entendre, li escauria —l'únic que ell segurament hauria tolerat— és aquest: ennobrir-nos nosaltres, fer-nos dignes del seu alt mestratge i prosseguir el seu camí. Així ennoblirem encara més a ell i podrem dir que som els seus deixebles.

Parlament del Dr. Lluís Sayé

Joaquim Trias i Pujol nasqué a Badalona el 1888. Estudià Medicina a Barcelona i fou metge el 1910, i el 1911 llegí la seva tesi de doctorat a Madrid sobre *La importància dels lípoides en Biologia*. Era, de més a més, llicenciat en Farmàcia. Ja doctor, ingressà a la Sanitat Militar, i durant tres o quatre anys féu la campanya d'Àfrica tot ascendint progressivament en la seva categoria. Interessa ja d'assenyalar aquest fet: haver viscut la cirurgia de guerra amb els mitjans del moment.

Treballà als Hospitals de Carabanchel i de Barcelona, i guanyà les oposicions per a la càtedra de Clínica Quirúrgica de Granada i, al cap de dos anys, es traslladava a la de Saragossa, i, dos anys després, a la de Barcelona. Durant aquests anys féu llargues estades a Berna amb Kocher, a París amb Delbet, i a Viena amb Boehler, estudiant el progrés constant, especialment en el tractament de les fractures, tema que estudià, iniciant en el nostre medi tècniques extremament útils i que en els anys de la guerra representaren fer beneficiar de la seva gran experiència milers de ferits. Féu llargues estades a França treballant amb els homes més destacats en cirurgia. Rebé una gran distinció per aquests estudis, i fou invitat a donar uns cursos i a reorganitzar l'ensenyament de la Cirurgia a la Universitat de Cuyo, a Mendoza, República Argentina, que coneixem bé perquè hem viscut llargs períodes a Mendoza: sabem l'esperit amb què hi és rebut l'invitat i com és afavorit el qui pugui fer el que millor cregui per perfeccionar pràctiques en curs i la cordialitat dels seus habitants i la cortesia amb què hom hi és tractat. Per això crec que Joaquim Trias devia reviure a Mendoza els temps més agradables del seu professorat. No fou pas l'atzar que el portà a Mendoza, sinó el reconeixement per part d'amics espanyols a l'Amèrica que cregueren que fóra un acte de justícia fer sentir novament Joaquim Trias, en plena forma, quan deixà el seu ensenyament, el respecte i l'admiració que tenien per ell tots els qui coneixien i sabien tot el seu valer.

El més gran ensenyament que ens ha deixat Joaquim Trias ha estat el de la seva serenitat, el domini d'ell mateix en tot instant, i el de

la seva intel·ligència, que li permetia de veure tot seguit el que havia de fer i, especialment, no perdre mai el seny per adversa que fos la contingència que vivia. «Vigila, esperit, vigila; no perdis mai el teu nord», ens deia Maragall; així sentia i feia Joaquim Trias. Visqué la tragèdia de veure la mort d'un fill en el seu esforç per salvar una vida, i sentí en ell la injustícia i el rigor i l'arbitrarietat. Joaquim Trias practicà sempre la prova màxima de la saviesa, el benefici immens del seu do: no parlar mai en to de queixa: la serenitat, i així, durant la seva malaltia, creà una família exemplar, i jo em demano si vides com la seva no han d'ésser conegudes i divulgades per a ensenyament de les noves generacions. Penso en l'interès que tindria la publicació de la seva biografia. I, de més a més, que una Acadèmia, especialment la Reial de Medicina, o l'Institut d'Estudis Catalans, creés un premi Joaquim Trias i Pujol per a la millor monografia sobre un dels temes en els quals la seva aportació personal fou més gran. Hem de fer reviure els grans valors per a exemple de les noves generacions. Joaquim Trias mereixia tots els honors, i hem de fer el que calgui perquè li siguin fets.

Parlament del President
de la SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
Dr. Josep Alsina i Bofill

Senyores, senyors:

Si els mortals podem lluitar d'alguna manera per contrarestar la desfeta de la mort és mantenint les vivències espirituals del traspassat. La SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA, en reunir-se avui per evocar la figura de Joaquim Trias i Pujol compleix abans que res un deure. No pas un deure fred, estatutari, ni un deure gris imposat pel costum, sinó un deure imperatiu nascut del nostre afecte envers la seva persona i de la nostra admiració per la seva obra. Però, per damunt de tot, ens reunim per fer el poc que avui ens és possible per tal d'evitar que s'enfonsi en el no-res aquesta figura preeminent de la Cirurgia Catalana, aquest mestre exemplar, aquest home profundament bo, calladament bo, heroicament bo, que fou Joaquim Trias i Pujol.

És aquesta bondat la virtut bàsica que jo posaria com a motor de totes les seves excel·lències. Bondat que fluïa a través de les seves magnífiques lliçons de Càtedra, d'una claredat memorable. Al buf del seu desig d'eliminar les dificultats dels seus alumnes es desnuaven com per art d'encantament els més inextricables problemes d'anatomia topogràfica. Per aquest apassionat desig d'ensenyar donava aquelles lliçons clíniques al marge del temari oficial de l'assignatura, d'assistència absolutament voluntària, i que resultaven les millors lliçons de Patologia quirúrgica que poguérem rebre els de la meva generació. Una altra manifestació de la seva bondat, la suavitat dels seus veredictes de fi de curs, tan suaus que sovint vorejaven la injustícia. Si algú li'n feia retret, es defensava amb una frase tenyida de paradoxa: «Si hagués de suspendre algú, deia, seria els bons estudiants; aquests sí, que aprofitarien un segon curs!»

Bondat que impregnava les seves converses. Meravelloses converses casuais, al mig de la voravia ciutadana —a l'ombra d'un plàtan a l'estiu, al bon sol de l'hivern. Desfilada de fets i de persones, sempre vistes amb esperit amable. Tots sabem com la dissort s'abaté sovint i durament da-

munt la seva carn i la seva sang. Mai no traspuà en la seva conversa ni la rancúnia, ni tan sols l'amargor.

Haig de contrariar el gust de seguir revivint records de Joaquim Trias perquè l'hora té les seves exigències i seria pueril que pretengués d'afegir res d'essencial a la perfecta i completíssima evocació que de la seva figura han fet Pere Gabarró, Moisès Broggi i Lluís Sayé. El que no puc deixar de subratllar és la seva contribució decidida, generosa, a l'obra de bastir la nova Universitat de Catalunya. Per tal de donar-hi entrada als autèntics valors que podien enriquir-ne el quadre de professors, calgué que molts dels investits amb les prerrogatives de la Càtedra, entre ells, i davant de tots, Joaquim Trias com a degà, i el seu germà Antoni com a membre del Patronat, repartissin, com sant Martí la seva capa, llur *venia docendi*. Aquest gest d'altruisme, d'entusiasme per donar a la naixent Universitat l'eficiència desitjable, és tan extraordinari i contrasta tan violentament amb l'habitual i trist espectacle de la lluita per l'exclusiva i l'abassegament, que mai no serà prou exaltat. En l'estela commemorativa que d'una manera o altra haurem de dreçar a l'ihlustre desaparegut, aquest gest de Joaquim Trias ha de constar en lloc preeminent. Perquè jo estic segur que la SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA no deixarà de perpetuar la memòria de Joaquim Trias i Pujol d'una manera més eficient i estable que la brillant, però meteòrica, commemoració d'avui.

Com a President haig de donar les gràcies i les dono de tot cor a tots els qui han participat en aquesta sessió. En primer terme a Pere Gabarró, Moisès Broggi i Lluís Sayé, que han traçat un perfil biogràfic perfecte de l'homenatjat en els tres aspectes de cirurgia, d'home i de científic. A tots els assistents, i destacadament al senyor Secretari General de l'Institut d'Estudis Catalans, que ha vingut a sumar a la dels biòlegs l'adhesió d'una tan ihlustre corporació. I d'una manera especialíssima a la senyora vídua Trias i als seus fills. Llur presència ha augmentat decisivament el contingut emocional d'aquest acte. Ells s'han pogut adonar de com llur estimat entranyable era entranyablement estimat pels biòlegs de Catalunya. Poden estar segurs, absolutament segurs, que no seran pas ells sols a mantenir perpètuament encesa la llàntia del seu record exemplar.

